

Maktab musiqa darslarida ingliz tilidagi qo'shiqlarni ijro etish orqali o'quvchilarning musiqiy va til kompetensiyasini rivojlantirish

Komila Otabekovna Muxammadova
BuxDU

Annotatsiya: Mazkur maqolada umumiy o'rta ta'lim maktablari musiqa darslarida ingliz tilidagi qo'shiqlardan foydalanish orqali o'quvchilarning musiqiy va til kompetensiyasini rivojlantirish masalalari tahlil qilinadi. Zamonaviy ta'lim tizimida fanlararo integratsiya muhim ahamiyat kasb etib, musiqa va chet tilini uyg'un holda o'qitish o'quvchilarning ijodiy hamda kommunikativ qobiliyatlarini rivojlantirishga xizmat qiladi. Tadqiqotda ingliz tilidagi qo'shiqlarni musiqa darslarida qo'llashning pedagogik va metodik asoslari yoritilib, ularning o'quvchilarning talaffuz, eshitish, ritmni his qilish hamda musiqiy idrokini rivojlantirishdagi o'rni tahlil qilinadi. Tadqiqot natijalari musiqa ta'limida innovatsion metodlarni qo'llash va o'quvchilarning ko'p tomonlama rivojlanishini ta'minlashda muhim ahamiyat kasb etadi.

Kalit so'zlar: musiqa ta'limi, ingliz tili, qo'shiq ijrosi, kompetensiya, integratsiya, talaffuz, ritm, estetik tarbiya, ijodkorlik, metodika

Developing students' musical and linguistic competence through the performance of English songs in school music lessons

Komila Otabekovna Mukhammadova
BuxSU

Abstract: This article analyzes the issues of developing students' musical and linguistic competence through the use of English songs in music lessons in general secondary schools. Interdisciplinary integration is of great importance in the modern education system, and harmonious teaching of music and a foreign language serves to develop students' creative and communicative abilities. The study highlights the pedagogical and methodological foundations of using English songs in music lessons, analyzes their role in developing students' pronunciation, hearing, rhythmic perception, and musical perception. The results of the study are of great importance in the

application of innovative methods in music education and ensuring the all-round development of students.

Keywords: music education, English, song performance, competence, integration, pronunciation, rhythm, aesthetic education, creativity, methodology

Zamonaviy ta'lim tizimida o'quvchilarning har tomonlama rivojlanishini ta'minlash muhim pedagogik vazifalardan biri hisoblanadi. Bugungi kunda ta'lim jarayonida fanlararo integratsiya, innovatsion metodlardan foydalanish hamda o'quvchilarning ijodiy va kommunikativ qobiliyatlarini rivojlantirishga alohida e'tibor qaratilmoqda. Ayniqsa umumiy o'rta ta'lim maktablarida musiqa darslarini samarali tashkil etish o'quvchilarning estetik didi, musiqiy tafakkuri va ijodiy qobiliyatlarini shakllantirishda muhim rol o'ynaydi.

Musiqa darslari nafaqat musiqiy bilimlarni o'zlashtirish, balki o'quvchilarning hissiy va estetik dunyosini boyitish, ularning ijodiy tafakkurini rivojlantirishga xizmat qiladi. Shu sababli musiqa ta'limida turli metodik yondashuvlar va innovatsion usullarni qo'llash muhim ahamiyatga ega. So'nggi yillarda musiqa ta'limida chet tillari bilan integratsiyalashgan metodlardan foydalanish keng tarqalmoqda.

Ingliz tili bugungi kunda xalqaro muloqot vositasi sifatida katta ahamiyatga ega bo'lib, uni o'rganish ta'lim tizimining muhim yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Shu bilan birga, ingliz tilini o'qitishda qo'shiqlardan foydalanish samarali pedagogik usullardan biri sifatida e'tirof etilmoqda. Qo'shiqlar orqali o'quvchilar tilni tabiiy va qiziqarli tarzda o'rganadilar, talaffuz, eshitish va nutq ko'nikmalari rivojlanadi.

Musiqa darslarida ingliz tilidagi qo'shiqlardan foydalanish esa ikki fan - musiqa va chet tilini o'zaro uyg'unlashtirish imkonini beradi. Bu jarayon o'quvchilarning musiqiy qobiliyatlari bilan bir qatorda ularning til kompetensiyasini ham rivojlantiradi. Qo'shiqlarni ijro etish jarayonida o'quvchilar nafaqat musiqiy ohang va ritmni his qilishni, balki ingliz tilidagi so'zlarni to'g'ri talaffuz qilishni ham o'rganadilar.

Shuningdek, qo'shiqlarni kuylash o'quvchilarda jamoada ishlash ko'nikmalarini shakllantiradi, sahna madaniyatini rivojlantiradi hamda ularning o'ziga bo'lgan ishonchini oshiradi. Musiqa orqali til o'rganish jarayoni o'quvchilar uchun qiziqarli va motivatsion bo'lib, bu esa ta'lim samaradorligini oshiradi.

Mazkur maqolaning maqsadi maktab musiqa darslarida ingliz tilidagi qo'shiqlarni ijro etish orqali o'quvchilarning musiqiy va til kompetensiyasini rivojlantirishning nazariy hamda metodik asoslarini tahlil qilishdan iboratdir.

Zamonaviy ta'lim jarayonida o'quvchilarning har tomonlama rivojlanishini ta'minlash, ularning ijodiy va kommunikativ qobiliyatlarini shakllantirish muhim pedagogik vazifalardan biri hisoblanadi. Ayniqsa umumiy o'rta ta'lim maktablarida o'quvchilarning estetik didini, musiqiy tafakkurini hamda til kompetensiyasini rivojlantirish ta'limning ustuvor yo'nalishlaridan biridir. Shu nuqtai nazardan

qaraganda, musiqa darslarida ingliz tilidagi qo'shiqlardan foydalanish o'quvchilarning bir vaqtning o'zida musiqiy hamda til ko'nikmalarini rivojlantirishga xizmat qiladigan samarali pedagogik vosita hisoblanadi.

Pedagogika fanida fanlararo integratsiya tushunchasi muhim o'rin tutadi. Fanlararo integratsiya - bu turli fanlar o'rtasidagi o'zaro bog'liqlikni ta'minlash orqali o'quvchilarda bilimlarni yaxlit holda shakllantirish jarayonidir. Musiqa va chet tilini o'qitish jarayonini integratsiyalash esa o'quvchilarning bilimlarini yanada mustahkamlashga yordam beradi. Ayniqsa ingliz tilidagi qo'shiqlardan foydalanish orqali o'quvchilar tilni eshitish, talaffuz qilish va tushunish ko'nikmalarini rivojlantirish bilan birga musiqiy ohang va ritmni ham chuqurroq his qilish imkoniyatiga ega bo'ladilar.

Ingliz tilidagi qo'shiqlarni musiqa darslarida qo'llashning nazariy asoslari psixologiya, pedagogika hamda musiqa ta'limi metodikasi bilan bevosita bog'liqdir. Psixologik tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, musiqiy faoliyat inson xotirasi, diqqat va tasavvurini rivojlantirishda muhim rol o'ynaydi. Ayniqsa qo'shiqlar orqali o'rganilgan so'zlar va iboralar o'quvchilar xotirasida uzoq vaqt saqlanib qoladi. Bu esa chet tilini o'rganish jarayonini yanada samarali qiladi.

Musiqa va til o'rtasidagi o'xshashliklar ham bu metodikaning samaradorligini oshiradi. Har ikkala sohada ham ritm, intonatsiya, ohang va talaffuz muhim ahamiyatga ega. Qo'shiq kuylash jarayonida o'quvchilar ingliz tilidagi so'zlarni ma'lum ritm va melodiyaga mos holda talaffuz qiladilar. Bu esa ularning fonetik ko'nikmalarini rivojlantirishga yordam beradi. Natijada o'quvchilar ingliz tilidagi tovushlarni to'g'ri talaffuz qilishni osonroq o'zlashtiradilar.

Ingliz tilidagi qo'shiqlardan foydalanish o'quvchilarning motivatsiyasini oshirishda ham muhim ahamiyatga ega. Ko'plab o'quvchilar qo'shiqlar orqali til o'rganishni qiziqarli va samarali deb hisoblaydilar. Musiqa darslarida ingliz tilidagi qo'shiqlarni kuylash o'quvchilarning darsga bo'lgan qiziqishini oshiradi, ularni faol ishtirok etishga undaydi. Bu esa ta'lim jarayonining samaradorligini oshiradi.

Musiqa ta'limida qo'shiqlarni tanlash ham muhim metodik jihat hisoblanadi. O'qituvchi qo'shiqlarni o'quvchilarning yosh xususiyatlari, til darajasi hamda musiqiy qobiliyatlarini hisobga olgan holda tanlashi zarur. Qo'shiqlarning matni sodda, tushunarli va tarbiyaviy ahamiyatga ega bo'lishi maqsadga muvofiqdir. Bundan tashqari, qo'shiqlarning melodiyasi ham o'quvchilar uchun qulay bo'lishi kerak.

Ingliz tilidagi qo'shiqlarni musiqa darslarida qo'llash o'quvchilarning estetik didini shakllantirishga ham xizmat qiladi. Musiqa san'ati orqali o'quvchilar turli madaniyatlar bilan tanishadilar, bu esa ularning dunyoqarashini kengaytiradi. Ingliz tilidagi qo'shiqlar orqali o'quvchilar boshqa xalqlarning musiqiy an'analari, madaniy qadriyatlari va san'atiga nisbatan qiziqish hosil qiladilar.

Shuningdek, qo'shiqlarni ijro etish jarayoni o'quvchilarda jamoada ishlash ko'nikmalarini ham rivojlantiradi. Sinf bo'lib qo'shiq kuylash o'quvchilarni bir-birini tinglashga, o'z ovozi boshqarishga hamda umumiy ijro jarayonida uyg'unlikni saqlashga o'rgatadi. Bu esa ularning musiqiy eshitish qobiliyatini rivojlantirish bilan birga ijtimoiy ko'nikmalarini ham shakllantiradi.

Musika darslarida ingliz tilidagi qo'shiqlardan foydalanish o'quvchilarning nutq faoliyatini rivojlantirishga ham yordam beradi. Qo'shiq matnlarini yod olish, ularni to'g'ri talaffuz qilish hamda mazmunini tushunish jarayoni o'quvchilarning til kompetensiyasini mustahkamlaydi. Shu bilan birga, qo'shiqlar orqali yangi so'zlar va iboralarni o'rganish jarayoni ham osonlashadi.

Pedagogik tajribalar shuni ko'rsatadiki, musika darslarida qo'shiqlardan foydalanish o'quvchilarning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirishga ham xizmat qiladi. Qo'shiq kuylash, sahna harakatlarini bajarish, musiqiy ritmga mos harakat qilish kabi faoliyatlarda o'quvchilarning tasavvurini va ijodkorligini rivojlantiradi. Bu jarayon o'quvchilarning o'z fikrini erkin ifoda etishiga ham yordam beradi.

Shuningdek, ingliz tilidagi qo'shiqlar orqali o'quvchilar talaffuz, intonatsiya va nutq ohangini o'rganadilar. Qo'shiqlarda so'zlar ma'lum ritmik va melodik tuzilma asosida takrorlanadi. Bu esa o'quvchilarning tilni eslab qolish jarayonini osonlashtiradi. Natijada o'quvchilar ingliz tilidagi nutqni eshitish va tushunish qobiliyatini ham rivojlantiradilar.

Xulosa qilib aytganda, musika darslarida ingliz tilidagi qo'shiqlardan foydalanish pedagogik va metodik jihatdan katta imkoniyatlarga ega. Ushbu metod o'quvchilarning musiqiy qobiliyatlarini rivojlantirish bilan bir qatorda ularning til kompetensiyasini ham shakllantirishga yordam beradi. Musika va tilni integratsiyalash orqali ta'lim jarayonining samaradorligi oshadi, o'quvchilarning darsga bo'lgan qiziqishi kuchayadi hamda ularning ijodiy va kommunikativ qobiliyatlari rivojlanadi.

Maktab musika darslarida ingliz tilidagi qo'shiqlarni ijro etish metodikasi

Umumiy o'rta ta'lim maktablarida musika darslarini samarali tashkil etish o'quvchilarning musiqiy qobiliyatlarini rivojlantirish bilan bir qatorda ularning estetik didini, ijodiy tafakkurini hamda kommunikativ ko'nikmalarini shakllantirishda muhim ahamiyat kasb etadi. Shu nuqtai nazardan qaraganda, musika darslarida ingliz tilidagi qo'shiqlardan foydalanish o'quvchilarning musiqiy hamda til kompetensiyasini rivojlantirishga xizmat qiladigan samarali metodik yondashuv hisoblanadi. Ingliz tilidagi qo'shiqlarni dars jarayonida to'g'ri va tizimli ravishda qo'llash o'qituvchidan puxta metodik yondashuvni talab qiladi.

Musika darslarida ingliz tilidagi qo'shiqlarni ijro etish metodikasini tashkil etishda bir nechta muhim bosqichlarni hisobga olish zarur. Avvalo, o'qituvchi qo'shiqlarni tanlash jarayoniga alohida e'tibor qaratishi lozim. Qo'shiqlar o'quvchilarning yosh xususiyatlari, musiqiy tayyorgarligi hamda ingliz tilini bilish

darajasiga mos bo'lishi kerak. Qo'shiq matni sodda, mazmunan tushunarli hamda tarbiyaviy ahamiyatga ega bo'lishi maqsadga muvofiqdir. Bundan tashqari, qo'shiqlarning melodiyasi ham o'quvchilar uchun qulay va oson kuylanadigan bo'lishi lozim.

Qo'shiq tanlangandan so'ng dars jarayonida uning mazmuni bilan o'quvchilarni tanishtirish muhim bosqich hisoblanadi. O'qituvchi avvalo qo'shiq matnini o'quvchilarga tushuntirib berishi, undagi yangi so'z va iboralarni izohlashi zarur. Bu jarayon o'quvchilarning qo'shiq mazmunini to'g'ri tushunishiga yordam beradi. Qo'shiq matnini tushunish esa uni to'g'ri va ifodali ijro etish uchun muhim omillardan biridir.

Keyingi bosqichda o'qituvchi qo'shiqning melodiyasi bilan o'quvchilarni tanishtiradi. Odatda bu jarayon qo'shiqni eshittirish orqali amalga oshiriladi. O'quvchilar qo'shiqni tinglash jarayonida uning ritmi, ohangi va umumiy musiqiy tuzilmasini idrok etadilar. Tinglash jarayoni o'quvchilarning musiqiy eshitish qobiliyatini rivojlantirishda muhim rol o'ynaydi. Shu bilan birga, ular ingliz tilidagi so'zlarning talaffuzini ham eshitish orqali o'zlashtiradilar.

Qo'shiqni o'rganish jarayonida uni qismlarga bo'lib o'rgatish samarali metod hisoblanadi. O'qituvchi avval qo'shiqning kichik parchalarini o'quvchilarga kuylab beradi, so'ngra o'quvchilar bilan birgalikda takrorlaydi. Bu usul o'quvchilarning qo'shiqni bosqichma-bosqich o'zlashtirishiga yordam beradi. Shu bilan birga, o'quvchilar ingliz tilidagi so'zlarni to'g'ri talaffuz qilishni ham o'rganadilar.

Musika darslarida ingliz tilidagi qo'shiqlarni ijro etishda ritm va talaffuz ustida ishlash ham muhim metodik jarayon hisoblanadi. O'qituvchi o'quvchilarga qo'shiqning ritmik tuzilishini tushuntirib berishi, zarur hollarda qo'l harakatlari yoki oddiy ritmik mashqlar orqali ritmni his qilishga yordam berishi mumkin. Ritm bilan bir qatorda ingliz tilidagi so'zlarning to'g'ri talaffuz qilinishiga ham alohida e'tibor qaratish zarur.

Qo'shiqlarni o'rgatish jarayonida jamoaviy ijro usulidan foydalanish ham samarali hisoblanadi. Sinf bo'lib qo'shiq kuylash o'quvchilarning birgalikda ishlash ko'nikmalarini rivojlantiradi. Jamoaviy ijro jarayonida o'quvchilar bir-birini tinglashni, ovozlarini uyg'unlashtirishni hamda umumiy musiqiy jarayonga moslashishni o'rganadilar. Bu esa ularning musiqiy eshitish qobiliyatini rivojlantiradi.

Shuningdek, musika darslarida ingliz tilidagi qo'shiqlarni sahna harakatlari bilan uyg'unlashtirish ham samarali metodlardan biri hisoblanadi. Qo'shiq kuylash jarayonida oddiy harakatlar, mimika yoki raqs elementlaridan foydalanish o'quvchilarning darsga bo'lgan qiziqishini oshiradi. Bu jarayon o'quvchilarning ijodiy faolligini kuchaytirib, ularning sahna madaniyatini shakllantirishga yordam beradi.

Qo'shiqlarni o'rganish jarayonida zamonaviy pedagogik texnologiyalardan foydalanish ham muhim ahamiyatga ega. Masalan, audio va video materiallar

yordamida qo'shiqlarni tinglash, karaoke usulida kuylash yoki interaktiv taqdimotlardan foydalanish o'quvchilarning darsga bo'lgan qiziqishini oshiradi. Bunday usullar o'quvchilarning til o'rganish jarayonini ham yanada samarali qiladi.

Musika darslarida ingliz tilidagi qo'shiqlarni ijro etish o'quvchilarning musiqiy qobiliyatlarini rivojlantirish bilan bir qatorda ularning til kompetensiyasini ham shakllantiradi. Qo'shiq kuylash jarayonida o'quvchilar yangi so'zlarni o'rganadilar, ularni to'g'ri talaffuz qilishni mashq qiladilar hamda ingliz tilidagi nutqni yaxshiroq tushuna boshlaydilar.

Pedagogik tajribalar shuni ko'rsatadiki, qo'shiqlar orqali o'qitish usuli o'quvchilarning darsga bo'lgan qiziqishini sezilarli darajada oshiradi. O'quvchilar musiqa orqali til o'rganishni qiziqarli faoliyat sifatida qabul qiladilar. Bu esa ta'lim jarayonida ijobiy psixologik muhitni yaratishga yordam beradi.

Xulosa qilib aytganda, maktab musiqa darslarida ingliz tilidagi qo'shiqlarni ijro etish metodikasi o'quvchilarning musiqiy va til kompetensiyasini rivojlantirishda samarali pedagogik vosita hisoblanadi. Qo'shiqlarni to'g'ri tanlash, ularni bosqichma-bosqich o'rgatish hamda zamonaviy pedagogik metodlardan foydalanish orqali darslarning samaradorligini yanada oshirish mumkin.

Maktab musiqa darslarida ingliz tilidagi qo'shiqlarni ijro etish amaliyoti o'quvchilarning musiqiy va til kompetensiyasini rivojlantirishning samarali usuli hisoblanadi. Bu jarayon nafaqat nazariy bilimlarni o'rgatish, balki o'quvchilarning ijodiy va kommunikativ qobiliyatlarini shakllantirishga xizmat qiladi. Amaliyot jarayoni bir necha bosqichga bo'linadi: qo'shiqlarni tanlash va tayyorlash, ularni ijro etish va natijalarni baholash, shuningdek, o'quvchilarning kompetensiyalarini tizimli rivojlantirish.

Qo'shiqlarni tanlash jarayonida o'qituvchi o'quvchilarning yosh xususiyatlari, musiqiy va lingvistik tayyorgarligi, darsning pedagogik maqsadlari va mavzusi bilan bog'liq jihatlarni hisobga oladi. Amaliyotda qo'shiqlar matni sodda va tushunarli bo'lishi, ritmi oson kuylanishi va musiqiy ohangi o'quvchilar uchun mos bo'lishi kerak. Shu bilan birga, qo'shiq mazmuni tarbiyaviy ahamiyatga ega bo'lishi va o'quvchilarning estetik didini rivojlantirishga xizmat qilishi lozim. Qo'shiqlarni mavzuga moslashtirish o'quvchilarning musiqiy va lingvistik qobiliyatlarini uyg'un rivojlantirishga imkon beradi.

Ijro jarayonida o'qituvchi qo'shiqlarni bosqichma-bosqich o'rgatadi. Avval qo'shiq matni va talaffuz ustida ishlash, keyin ritm va melodiyani o'zlashtirish, so'ngra esa to'liq ijroga o'tish amalga oshiriladi. Bu bosqichlarda takroriy mashqlar, audio va video materiallar, karaoke usullari qo'llaniladi. O'quvchilar qo'shiqlarni kuylash orqali ingliz tilidagi so'zlarni to'g'ri talaffuz qilish, ohang va intonatsiyani tushunish, shuningdek, ritmni his qilish ko'nikmalarini mustahkamlashadi.

Jamoaviy ijro metodikasi o'quvchilarning ijtimoiy va musiqiy kompetensiyasini rivojlantirishda muhim ahamiyatga ega. Sinf bo'lib kuylash jarayonida o'quvchilar bir-birini tinglash, ovozlarni uyg'unlashtirish va umumiy musiqiy jarayonga moslashish qobiliyatini egallaydilar. Bu jarayon shuningdek o'quvchilarda sahna madaniyati, jamoada ishlash ko'nikmalari va o'z-o'zini namoyon etish qobiliyatini shakllantiradi.

Qo'shiqlarni ijro etish amaliyotida o'quvchilarning kompetensiyalarini baholash ham muhim bosqichdir. O'qituvchi o'quvchilarning talaffuzi, ritm va ohangni to'g'ri ifodalashini, matn mazmunini tushunishini va ijro jarayonida estetik ifodani baholaydi. Baholash jarayoni nafaqat yakuniy natijani, balki o'quvchilarning o'rganish jarayonidagi faoliyatini ham ko'zda tutadi. Shu bilan birga, individual va guruh ishlari kombinatsiyasi o'quvchilarning musiqiy va lingvistik ko'nikmalarini balansli rivojlantirish imkonini beradi.

Amaliyotda ingliz tilidagi qo'shiqlardan foydalanishning yana bir afzalligi bu o'quvchilarning ijodiy tafakkurini rivojlantirishdir. Qo'shiqlarni sahna harakatlari, oddiy raqs va mimika bilan uyg'unlashtirish o'quvchilarning fantaziyasi, ijodiy qobiliyatlari va estetik sezgisini oshiradi. Shu bilan birga, qo'shiqlarni ijro etish jarayonida o'quvchilar o'z hissiy kechinmalarini ifodalashni o'rganadilar, bu esa ularning emosional va shaxsiy rivojlanishiga xizmat qiladi.

Zamonaviy pedagogik tajribalar shuni ko'rsatadiki, ingliz tilidagi qo'shiqlarni musiqa darslarida muntazam qo'llash o'quvchilarning darsga bo'lgan motivatsiyasini oshiradi. Qo'shiqlar orqali til o'rganish jarayoni qiziqarli va interaktiv bo'ladi. O'quvchilar nafaqat musiqiy ko'nikmalarini, balki nutq va lingvistik qobiliyatlarini ham yanada rivojlantiradilar. Shu tariqa, musiqa va chet tilini integratsiyalashgan ta'lim jarayoni o'quvchilarning bilim darajasini oshirish bilan bir qatorda ularning ijodiy va estetik tafakkurini rivojlantiradi.

Amaliy tajribalarda aniqlanishicha, ingliz tilidagi qo'shiqlarni ijro etish o'quvchilarning talaffuzi, ritmni his qilish, matnni tushunish, eshitish qobiliyatini rivojlantirish, shuningdek, sahna madaniyati va jamoaviy ishlash ko'nikmalarini shakllantirishda samarali vosita hisoblanadi. Shu sababli maktab musiqa darslarida ingliz tilidagi qo'shiqlarni ijro etish metodikasi o'quvchilarning musiqiy va lingvistik kompetensiyasini integrativ rivojlantirish uchun asosiy pedagogik yondashuv sifatida tavsiya etiladi.

Xulosa qilib aytganda, ingliz tilidagi qo'shiqlarni maktab musiqa darslarida ijro etish amaliyoti o'quvchilarning musiqiy va til kompetensiyasini rivojlantirishning samarali usuli hisoblanadi. Qo'shiqlarni to'g'ri tanlash, bosqichma-bosqich o'rgatish, jamoaviy ijro va zamonaviy pedagogik texnologiyalardan foydalanish orqali darslarning samaradorligini oshirish, o'quvchilarning ijodiy va estetik rivojlanishini ta'minlash mumkin.

Ingliz tilidagi qo'shiqlarni ijro etish orqali o'quvchilarning musiqiy va til kompetensiyasini rivojlantirish amaliy tajribasi. Maktab musiqa darslarida ingliz tilidagi qo'shiqlarni ijro etish amaliyoti o'quvchilarning musiqiy va til kompetensiyasini integrativ rivojlantirishning eng samarali yo'llaridan biridir. Bu jarayon nafaqat nazariy bilimlarni mustahkamlash, balki o'quvchilarning ijodiy, estetik va kommunikativ qobiliyatlarini shakllantirishga xizmat qiladi. Amaliyotning muvaffaqiyati ko'plab pedagogik tadqiqotlar va maktab tajribalarida tasdiqlangan bo'lib, ularning musiqiy ko'nikmalari, talaffuz va ritmni his qilish qobiliyatlari, shuningdek, jamoaviy ishlash va sahna madaniyati sezilarli darajada oshgan.

Amaliy tajriba shuni ko'rsatadiki, qo'shiqlarni tanlash jarayoni o'quvchilarning yosh xususiyatlari, musiqiy tayyorgarligi va ingliz tilini bilish darajasini hisobga olgan holda amalga oshiriladi. Qo'shiq matni sodda, tushunarli va ritmik jihatdan oson bo'lishi shart. Masalan, bolalar sinflarida qisqa va repetitiv qo'shiqlar, o'rta sinflarda esa biroz murakkabroq, ritmik va melodik o'zgarishlarga boy qo'shiqlar tanlanadi. Shu bilan birga, qo'shiqlarning tarbiyaviy va estetik ahamiyati ham muhim. Qo'shiqlar orqali o'quvchilar ijobiy xulq-atvor, do'stlik, tabiat va san'atga hurmat kabi qadriyatlarni o'rganadilar.

Tajriba ko'rsatganidek, qo'shiqlarni mavzuga mos tanlash, darsning pedagogik maqsadlariga xizmat qilishi, o'quvchilarning diqqatini jamlash va motivatsiyasini oshirishda muhimdir. Masalan, mavsumiy bayramlar, xalqaro kunlar yoki tarixiy voqealarga bag'ishlangan qo'shiqlar o'quvchilarning darsga bo'lgan qiziqishini kuchaytiradi.

Qo'shiqlarni ijro etish jarayoni bir nechta bosqichlardan iborat. Avval o'qituvchi qo'shiq matnini o'quvchilarga tushuntiradi, yangi so'z va iboralarni izohlaydi, talaffuzni mashq qiladi. Bu bosqich o'quvchilarning til kompetensiyasini rivojlantirishning asosiy poydevoridir. Qo'shiqlarni talaffuz bilan birga kuylash ritmni va melodik tuzilmani o'rganishga yordam beradi. Shu maqsadda audio va video materiallardan, karaoke dasturlaridan foydalanish samarali usuldur.

Keyingi bosqichda qo'shiqni qismlarga bo'lib o'rgatish tavsiya etiladi. Masalan, birinchi satrni kuylash, keyin esa refrenni o'rganish orqali qo'shiq butunlay o'zlashtiriladi. Bu metod o'quvchilarga murakkab qo'shiqlarni osonroq o'rganish imkonini beradi va ularning xotira, diqqat va eshitish qobiliyatlarini mustahkamlaydi.

Jamoaviy ijro metodikasi ham amaliyotda asosiy o'rin tutadi. Sinf bo'lib qo'shiq kuylash o'quvchilarga bir-birini tinglash, ovozlarni uyg'unlashtirish va umumiy ijro jarayoniga moslashish ko'nikmalarini shakllantiradi. Shu bilan birga, jamoaviy ijro ularni sahna madaniyati, intizom va o'z-o'zini namoyon etish ko'nikmalarini rivojlantiradi.

Amaliy tajribada o'quvchilarning musiqiy va lingvistik kompetensiyalarini baholash muhim bosqich hisoblanadi. O'qituvchi o'quvchilarning talaffuzi, ritm va

melodiyani to'g'ri ifodalashini, matn mazmunini tushunishini va ijro jarayonida estetik ifodani baholaydi. Baholash jarayoni faqat yakuniy natijaga emas, balki o'quvchilarning o'rganish jarayonidagi faoliyatiga ham e'tibor qaratadi. Shu bilan birga, individual va guruh ishlari kombinatsiyasi o'quvchilarning musiqiy va lingvistik ko'nikmalarini balansli rivojlantirish imkonini beradi.

Qo'shiqlarni sahna harakatlari, oddiy raqs va mimika bilan uyg'unlashtirish o'quvchilarning ijodiy tafakkurini rivojlantiradi. Masalan, qo'shiq ijro etishda qo'l harakatlari, oddiy sahna harakatlari va mimikadan foydalanish o'quvchilarning fantaziyasi va estetik sezgisini oshiradi. Shu bilan birga, qo'shiqlarni kuylash jarayonida o'quvchilar o'z hissiy kechinmalarini ifodalashni o'rganadilar, bu esa ularning shaxsiy va emosional rivojlanishiga xizmat qiladi.

Maktablarda o'tkazilgan pedagogik tajribalar shuni ko'rsatadiki, ingliz tilidagi qo'shiqlarni darslarda muntazam qo'llash o'quvchilarning musiqiy, til va ijodiy kompetensiyalarini sezilarli darajada oshiradi. O'quvchilar talaffuz, ritmni his qilish, matnni tushunish va estetik ifodani rivojlantirish bilan bir qatorda jamoada ishlash ko'nikmalarini ham shakllantiradilar. Shu bilan birga, qo'shiqlar orqali til o'rganish jarayoni qiziqarli va motivatsion bo'ladi, bu esa o'quvchilarning darsga bo'lgan qiziqishini kuchaytiradi.

Amaliy tajribalar shuni ko'rsatadiki, qo'shiqlarni integratsiyalashgan metod bilan o'rgatish o'quvchilarning musiqiy va lingvistik ko'nikmalarini bir vaqtning o'zida rivojlantirish imkonini beradi. Bu esa ta'lim jarayonining samaradorligini oshiradi, o'quvchilarning ijodiy va estetik tafakkurini kengaytiradi hamda ularning o'ziga bo'lgan ishonchini mustahkamlaydi.

Xulosa qilib aytganda, maktab musiqa darslarida ingliz tilidagi qo'shiqlarni ijro etish amaliyoti o'quvchilarning musiqiy va til kompetensiyasini rivojlantirishda samarali vosita hisoblanadi. Qo'shiqlarni to'g'ri tanlash, bosqichma-bosqich o'rgatish, jamoaviy ijro va zamonaviy pedagogik texnologiyalardan foydalanish orqali darslarning samaradorligini oshirish mumkin. Shu tariqa, ingliz tilidagi qo'shiqlar orqali o'quvchilarning musiqiy, lingvistik, ijodiy va estetik ko'nikmalari bir vaqtning o'zida rivojlantiriladi, bu esa zamonaviy maktab ta'limida fanlararo integratsiya va innovatsion yondashuvning muvaffaqiyatli amaliy namunasidir.

Xulosa. Maqolada umumiy o'rta ta'lim maktablarida musiqa darslarida ingliz tilidagi qo'shiqlarni ijro etish orqali o'quvchilarning musiqiy va til kompetensiyasini rivojlantirish masalalari tahlil qilindi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, ingliz tilidagi qo'shiqlardan foydalanish o'quvchilarning nafaqat musiqiy, balki lingvistik ko'nikmalarini ham integrativ rivojlantirishga xizmat qiladi. Qo'shiqlar o'quvchilarda talaffuz, ritmni his qilish, matnni tushunish va estetik ifoda kabi kompetensiyalarni shakllantiradi. Shu bilan birga, qo'shiqlarni jamoaviy ijro etish ularning sahna madaniyati, ijodiy tafakkuri va jamoada ishlash ko'nikmalarini rivojlantiradi.

Amaliy tajribalar shuni ko'rsatdiki, qo'shiqlarni to'g'ri tanlash, bosqichma-bosqich o'rgatish, zamonaviy pedagogik texnologiyalardan foydalanish va sahna harakatlari bilan uyg'unlashtirish darslarning samaradorligini sezilarli darajada oshiradi. Shu tariqa, ingliz tilidagi qo'shiqlarni musiqa darslarida ijro etish orqali o'quvchilarning musiqiy, lingvistik, ijodiy va estetik ko'nikmalari bir vaqtning o'zida rivojlantiriladi.

Umuman olganda, maqola musiqiy va lingvistik integratsiyaga asoslangan ta'lim jarayonida qo'shiqlarning pedagogik va metodik ahamiyatini ochib beradi hamda zamonaviy maktabda darslarni samarali tashkil etish bo'yicha amaliy tavsiyalarni taqdim etadi. Bu yondashuv o'quvchilarning ko'p tomonlama rivojlanishini ta'minlash va ularning darsga bo'lgan motivatsiyasini oshirishda muhim vosita hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Саидий, Саид Болта-Зода, Салимова, Бахринисо Бахромжон кизи. Вариационный подход к построению однородной музыки, размышление идеального подхода к её решению. Science and Education 3 (8), 138-144
2. Саид Болтазода, Саидий. Эффект образования музыки к системы общеобразовательной школы. Science and Education 3 (8), 224-230
3. СБЗ Саидий. Диалектика и образовательный процесс смена состояний системы образования как деятельности. Science and Education 5 (6), 151-157
4. СБ Саидий. Определения понятий диктанта в теории музыки. Science and Education 3 (12), 823-828.
5. СБЗ Саидий. Обратный сдвиг гармоничный линии в многоголосных произведениях. Science and Education 3 (12), 871 - 877
6. КБ Холиков. Направляющие основы методики для педагогов и студентов музыкально эстетическая развития детей в садике. Science and Education 3 (2), 1233-1239
7. КБ Холиков. Некоторые новые вопросы, связанные с применением методов и приёмов музыки в общеобразовательной системе. Science and Education 4 (7), 100-106
8. КБ Холиков. Некоторые задачи, сводимые к вокальным управлениям голоса, при кантрапунктной музыки. Scientific progress 2 (3), 697-704
9. КБ Холиков. Вокальная культура как психологический феномен. Актуальные вопросы психологии, педагогики, философии 2 (11), 118-121
10. КБ Холиков. Диалоговые методы определения тональностей (не по квинтовому кругу)
Science and Education 4 (7), 198-205
11. СБ Саидий. Психологические характеристики музыкальных звуков. Узбекистан 2 (2), 76-82

12. Саид Болтазода, Саидий. Механизмы формирования культуры почитания человеческих ценностей у старшеклассников на основе фольклора в хоре. *Science and Education* 4 (2), 1386-1391
13. Саидий, Саид Болтазода. Сложный принцип формообразования в изоритмическом сложений музыки. *Science and Education* 3 (11), 962-969
14. Саидий, Саид Болтазода. О некоторых простейших обобщениях приёмов и методов по музыке общеобразовательной школе. *Science and Education* 3 (8), 196-203
15. Саидий, Саид Болтазода. Принципы и приложения музыкальной формы. *Science and Education* 5 (2), 432-438
16. Саидий, Саид Болтазода. Нестандартные психологические структуры и модуляция в педагогике. *Science and Education* 5 (2), 348-354
17. Саидий, Саид Болтазода. Обменное приёмы аккордов семейство субдоминанты и доминанты использование на фортепиано. *Science and Education* 5 (2), 439-444
18. Саидий, Саид Болтазода. Об эффектно влияние теории, в создании музыкального произведения. *Science and Education* 3 (12), 864 - 870
19. Саидий, Саид Болтазода. Основные направления возбуждения мелкой моторики по направление музыки. *Science and Education* 3 (10), 582-590
20. Саидий, Саид Болтазода. Песни, обработка народных песен и развития мастерства учащихся. *Science and education*. 3 (4), 1200-1205
21. Саидий, Саид Болтазода. Художественно-педагогическое общение как средство формирования музыкальной мотивации школьников. *Science and Education* 5 (2), 322-327
22. Саидий, Саид Болтазода. Простые, сложные и смешанные размеры музыки при проведении уроков дирижирования, креативные методы обучения. *Science and Education* 3 (5), 1484-1492
23. Саидий, Саид Болтазода. Оценка качества педагогического мастерство, в проведения занятий сольфеджио в ВУЗах. *Science and Education* 4 (1), 604-610
24. Саидий, Саид Болтазода. Подробная информация к навыкам музыкального и экспериментального моделирования при решении задач дирижирования. *Science and Education* 2 (12), 803-811
25. Саидий, Саид Болтазода. Элементы абстрактной и абсолютной звучании музыкального звука. *Science and Education* 4 (1), 597-603
26. Саидий, Саид Болтазода. Теоретическое рассмотрение вероятности совпадения неаккордовых звуков в произведениях. *Science and Education* 4 (1), 556-562
27. Саидий, Саид Болтазода. Повышение или понижение основных ступеней, знаки альтерации. *Science and Education* 3 (12), 878 - 884

28. Саидий, Саид Болтазода. Обратный сдвиг гармоничный линии в многоголосных произведениях. Science and Education 3 (12), 871 -877
29. Саидий, Саид Болтазода. Субхонов, Отабек Адилович. Основы управления музыкального диктанта по сольфеджио. Science and Education 3 (3), 825-830
30. Саидий, Саид Болтазода. Интерпретация современных методов работы с малоуспеваемыми музыкантами. Scientific Journal 3 (3), 1193-1199